

FEJÉRMEGYEI NAPLÓ

Előfizetési árak:
1 évre 12 kor., $\frac{1}{2}$ évre 6 kor., $\frac{1}{4}$ évre 3 kor.
Egyes szám ára 10 fill.

Felolós szerkesztő:
BILKEI FERENC.

Megjelenik: kedden, csütörtökön és szombaton este.
Szerkesztőség és kiadó-hivatal: **Szent-István-tér 1.**
Egyes számok kaphatók: a dohánytösdékben.

Titkári jelentés.

A Fejérmegyei és Székesfehérvár szab. kir. városi Tuberkulózis ellen védekező Egyesület 1908-ik évi működéséről.

Irta dr. Lauschmann Gyula,
Fejérvármegye tiszti főorvosa.

Nagyméltóságú Elnöök Úr!
Tekintetes Közgyűlés!

Törtelen utakon, járatlan ösvényen indult meg egyszer a Munka szelleme, hogy az erő akaratával létrehozza alkotásait. Nehéz feladat várt rá, hiszen a közönyösség, a megrögzött ősi felfogás, néha a gúny sziklái is ellene állottak. De a Munka szelleme nem csüggedett. Utjában, amelyre annyi verítéket hullatott, egy jószágos nemtőre talált. A már-már csüggedőt, a munka alatt roskadót ez a szellem emelte magához. — Szívének egész melegségével fordult szellemtársához és ez mondta: „Méltonak ismerlek, hogy gyámolítsalak, munkásságodhoz fogadd el az én segítséget!” A Munka szelleme föltekintett az utról és maga előtt látta egészségszépében a Jó-tékonyág szellemét. Mosoly kelt a kifáradottnak ajkán, szemében az öröm könnyje rezgett és a lelkésedés ezen szókkal tört ki kebléből: „Most már elértem célomat, mert Te segítesz! Ujult erővel, megizmosodott karokkal, fogok dolgozni tovább, mert a Te gyámolításod, a Te érzésed melegsége lelkesít új munkásságra!”

Ez az allegorikus kép fejezhetné ki egyesületünk lemult évének történetét legjobban, hisz a mi munkánk az egészségére jött a társaságom nagyarányú jótékonyága és ettől mi is új erőt merítettünk, hogy védd munkásságunk minél nagyobb keretekben, minél nagyobb erővel érvenyessüljön.

Es munkánkat siker koronázta, — a lemult esztendő, amelynek történetéről állásom alapján beszámolok, a nagy alkotások évének mondhatjuk. A megelőző évek alapozó munkásságát, mely a nép nagy rétegét volt hivatva felvilágosítani, most is bővegesen, mindenre kiterjedő gondossággal teljesítettük és nem mulasztottunk el semmi olyan eszközt, a mely tanításaink terjesztését befolyásolta. Iskoláinkban hallják a tanulók a védekezés elveit, sok ezer példányban megküldöttük minden hatóságunk, községnek és testületnek utmutatónkat, — népies nyelven új tájékoztató lapokat írtunk, melyek a védekezés tanításairól szólnak, közbenjárásunkra a papság hirdeti a szószékről a tudóvész pusztítását, a vármegye orvosai előadásokat tartanak, egyúttal a védekezés elveit hangoztatják a nép előtt, a köpés veszedelmét feltűntető lapoknak sok ezer példánya függ a város és vármegye minden nyilvános helyén, a hatóságok és testületek pedig kérésünkre higiénikus köpöcséket alkalmaztak.

Es a nép felvilágosításának nagyfontosságú, embert mentő ügyét nemcsak mi szolgáltuk, de Fejérvármegye területén a főispáni jószív is segélyünkre volt. Gróf Széchenyi Viktor az összes községi jegyzőkhöz körlevelet küldött és fölhívta őket, hogy a néppel legtöbbet érintkezőben, a védőegyesület tanításait vessék a vármegyei lakosság lelkébe.

Ugyancsak a nép felvilágosítását célozta a Fejérmegyei Irodalmi és Közművelődési Egyesület is, amely számos községben előadást tartott a tudóvészről a nép előtt, az előadottakat pedig az Uránia egylettől kölcsönzött vetített képekkel tette szemléltethetővé.

Az utcák megfelelő öntözését, a por veszedelmének elhárítását teljesen elérni nem tudtuk ugyan, de némi javulást már e téren is észlelhettünk a községekben is.

A vármegye alispánja, a város polgármestere és a csendőrkertületi parancsnokság föltekintésük folytán csakhamar intézkedett, hogy a nád-hordás módját, a mely porfelhőt vert föl, megváltoztassák és ez az ártalmas dolog ma már nem tapasztalható. És látjuk azt is, hogy tanácsunkra, úgyszintén a hatóságok intézkedése folytán ma már sokkal kevesebb a köpködés, mint azelőtt, csak egy maradt változatlanul, mert ezen minden erőnk megtörtött. Az évszázados vasárnapi gyülekezés, amely Székesfehérvárra a város háza előtt tartja kaszinóját. Egyesületünk sokszor megkereste Székesfehérvár tanácsát és a lemult év egy-két vasarnapiján meglátsozt is az intézkedés, mely a csoportosulást meggátolja, a kaszinó bevezetése után pedig az utca területét bőven felöntözte. Cornet búvár konstatalta először azt az igazságot, melyet a későbbi vizsgálok is megerősítettek, hogy a bacillus, ha a napvilág meg nem ölte, fertőzőképességét megtartja még fél év után is, de ha megfelelő mennyiségű víz bőven átáztatja, úgy a ragályozó képesség megszűnik. Ez a tény alkotja a védekezésnek bázisát, mert a köpést minden áron meg kell gátolni, esetleg ártalmatlanná tenni, ha a védekezés által saját életünket megóvni akarjuk. A vízvezeték kétségkívül meghozza majd ezen a téren az annyira szükséges és oly régen várt javulást, — addig a hatóság vaskezesnek kell éreztetnie a szigor erejét. És hogy a köpködés drákói szigorral is legyőzhető, ezt a köpföld példát eléggé igazolják. Norvégiaiban a vasúti kalauz minden utast kiszállítani tartozik, még pedig azonnal, ha az illető a padlóra köp. Sidney husz shilling büntetést ró azokra, kik az utcán ácsorognak és köpködnek. New-Yorkban pedig 50 dollárral, vagy megfelelő szabadságvesztéssel büntetik az utcákon és tereken való köpködést.

Szűts Jenő alispán a tudóvészves egyének lakásának halál, vagy kiköltözés esetén kötelező fertőtlenítést rendelte el és egyúttal szabályzatot dolgoztatott ki, mely a járási, községi és körorvosoknak, úgyszintén az egyes községeknek utbaigazításul szolgál. Minden község beszerezte a rendelet értelmében a körülbelül 10 koronába kerülő formalin-fertőtlenítőt, amely nemcsak tudóvésznél, hanem más fertőzőbajoknál is használható. A fertőtlenítésnek nem nagy költségeit a vagyonos osztály maga fizet meg, uradalmak saját cselédek után fűdözik, a vagyontalan népnél viszont, mert a védekezés az egész lakosságnak közös érdeke, a község számlájára történik a fertőtlenítő eljárás.

Szűts Jenő alispán ezen rendelete a védekezés munkájának sikert és eredményt biztosít, egyúttal követendő példa gyanánt szolgálhat más

törvényhatóságoknak, amelyek bizonyára hasonló szellemben fognak intézkedni.

Székesfehérvár városának még nincs külön szabályzata, de a hatósági orvosok lelkiismeretessége ezen szabályrendelet nélkül is igen sokban előmozdíthatja ügyünket, mert a fertőtlenítő intézet képen áll és csak jó tanács, jó akarat szükséges, hogy a nagyközönség megértse és átérze ezen dolog végtelen fontosságát.

Lemult egyesületi évtűnknek legkimagaslóbb alkotása a gondozó intézet, a melynek megvalósulását két hatalmas tényező eredményezte. Gróf Andrássy Gyula belügyminiszter úr évi 10,000 K. államsegélyt utalványozott céljainkra.

Gróf Széchenyi Viktor főispán és a mi egyesületünk elnököje, gróf Széchenyi Viktor úr által rendezett sárpentelei vásár 12,673 K. 7 f. tiszta jövedelmet hozott, de egyúttal örök hálát is ébresztett egyesületünk minden tagjának szívében, mert a nemes érzés, melyet emberbaráti szeretet hevit, a jószágos lélek, amely gyámolítja a segítségre szoruló, egész nagyságával nyilatkozott meg a sárpentelei vásár gondolatában, annak kivitelében.

Nem hagyhatom megemlítés nélkül, hogy a sárpentelei vásáron hivatalosan jelen volt tüzoltók, városi rendőrök és mentők Simon Sándor tb. főkapitány útján a jótékony cél pénzárának felajánlották keservesen kiérdemelt napi-díjukat 50 K. értékben.

Gondozó intézetünket a Pirosalma-utcában állítottuk föl. Itt a harmadik számú, teljesen megfelelő házat 16,000 K-ért megvettük, még pedig saját tőkénkből, az államsegély és a sárpentelei vásár pénzforszási pedig kizárólag azt a célt szolgálták, amiért rendelkezésünk alá kerültek, tudnivaló a gondozó intézetnek saját költségűnkön, tehát államsegély és vásári jövedelem nélkül felállított helyiségben leendő működését.

A ház talába illesztettük azt a szép kivitelt, majdnem fél méter magas bronz domborművet, melyet a legmagyarabb királyi hercegnek Fejérvármegye földjéről Münchenbe tért leánya, most már Thurn-Taxis hercegné mintázott és készített a sárpentelei vásár alkalmából a székesfehérvári gondozó intézetnek.

A dombormű ülő alakban és kiterjesztett szárnyakkal nemtőt ábrázol, aki két kezében pálmával koszorúzott két ovális pajzsot tart. Az egyik pajzs József nádor, a másik József kir. herceg mellképét ábrázolja, alattuk a vésés következő: *József nádor és átszó fia, József, házában nemtői, nem hagyják szerezni Székesfehérvármegye szenvedő népét!* — Margit.

Gondozó intézetünk nagy célokra hivatott, mert feladata: megvédeni az embert, megvédeni mindnyájunkat, ez a törekvés pedig minden ember érdekeit szolgálja.

A gondozó intézet hetenként kétszer tart fogadónapot a Pirosalma-utca 3. számú házában, ahol természetszerűleg minden ragályozás teljesen kizárt dolog. A nagyközönség bizalommal lehet az intézmény iránt, hiszen a külföldön emlegetés házak utcáiban, bérpaloták földszintjein működik a diszpanzer, de senki sem fél a fertőzéstől,

Sövegjártó János

vászon kereskedése
menyasszonyi kelengyék
olcsó, szabott árak mellett.
Székesfehérvár, Barátok épülete.

Mai lapunk 4 oldal.

mert azt a gondozás fogalma teszi lehetetlenné. A gondozó intézet nem kórház, betegét nem gyógyít, csupán a közös védekezés törekvéseit szolgálja, de ezt azután alaposan.

A gondozóintézet minden vasárnap délelőtt 11 órakor a vidék, csütörtökön este 6 órakor pedig a város jelenkezit fogadja, kiket a kezelő- orvos gondozás végett az intézetbe küld. A mi gondozó intézetünk orvosi teendőit kezdetben dr. Pataki Ármin egyesület főorvos látta el szíves-ségből, később pedig a munkakör szaporodásakor külön orvost alkalmaztunk dr. Gerber Károly személyében.

Az orvos feladata, hogy minden beteget alapos körültekintéssel megvizsgáljon és megállapítsa a szegény ember gondozásának keretét, amelynek effektívassága azután az intézeti néne teendői közé tartozik.

Ez a néne pontos jegyzéket vesz föl a gondozásra beutalt beteg családi viszonyairól, amelyeknek alaposabbát a lakoson is ellenőrzi. Itt teljesíti azután azokat a teendőket, amelyek az intézeti orvos utasításból végrehajtandók. Az intézet a családi higiéniáról gondoskodik; a családot védi, amelynek tagja tüdőveszes. Ha a lakás rossz és egészségtelen, esetleg újat szerez és a házbérlőbelet pótolja; a hozzátartozók részére gondozó asszonyt szerez; gondoskodik a beteg ember bő táplálásáról, mely célra utalványt ad, hogy a gondozott a kijelölt helyeken az intézet költségére tejet, vajot, húst, kenyeret, sőt tüzelő-fát is kapjon; a lakásokban higiénikus kőpöcsé-székelt állít föl, utcai használatra pedig zsebben hordozható Detweiler kőpöcsevészével látja el a beteget; a lakást, hol a tüdőveszes beteg tartózkodik, esetről-esetre, halálózás vagy kiköltözés alkalmával pedig mindenkor alaposan fertőtleníti.

A néne teendőinek ellátására a védőegyesület évi Eürdögh Mihálynét választotta meg, aki, mint városi főtanító özvegye, a helyi viszonyokkal teljesen ismerős. A vármegye területén egyelőre hűlyebizottságok teljesik a néne teendőit, de a vagyoni viszonyok emelkedésével az őt járás székhelyén is tervbe van véve a központ irányításával új gondozó intézetek föllállítása. Gyógykezeléssel a mi intézetünk nem foglalkozik, de annál inkább szolgálja a védekezés ügyét. Ez az irány bizonyult legheylesbnek külföldön is, amelynek intézetei valóban csodás dolgokat tudtak elérni.

Gondozó intézetünk a társadalom és az egyesek jólékonyságára számít, mert csak ezáltal teljesítheti hivatását. A 10,000 koronás évi állami segély, a sárpentelei vásár 12,673 K 07 f jövedelme és egyéb várható bevételek a nagyarányú akciók csak kis mértékben tudják szolgálni, épp ezért az élelmi cikkeket, tüzelőanyagok adományára, a megye és a város összes pénzüzeteteinek évi segélye, a betegpénztárak és gyár vállalatok, vasut, biztosítótársaságok állandó összegű és évről-évre megújuló ajándékai lesznek hivatva a kitűzött cél érdekeit előmozdítani, hiszen a gondozóintézet a munkásosztály, ezzel együtt a munkaadó érdekében is működik.

A tuberkulózis, amely minden osztályon végigsújt, tényleg nagy csapással pusztítja a munkásokat és minden évben óriási összegre megy annak a veszteségnek pénzbeli értéke, mely a munkaerő fogyásával csak városunkban és vármegyénkben is a munkaadóra nehezedik. Magyarországon évente átlag 70,000 embert dönt sírba a tuberkulózis. Ha tekintetbe vesszük, hogy leginkább a fiatal és keresetképes korból szedi áldozatait és ha egy embernek évi keresetét minimális értékben 600 koronára számítjuk, úgy nemzetgazdasági szempontból óriási a kár, mely a tuberkulózis halottjai által, továbbá az ápolási és gyógykezelési díjak figyelembe vételével Magyarországot sújtja minden évben. Sok millióra megy az elvesztett munkaképesség pénzértéke, melyből a mi szűkebb hazánk is kivészi részét, hiszen Fejérmegyében 700, Székesfehérváron 150 halottja van évente a tuberkulózisnak, a beteg, tehát tovább fertőző egének száma pedig legalább is tizenöt-ször annyi.

(Folyt. köv.)

A tornaverseny programja:

A Magyarországi Testedző Egyesületek Szövetsége IX-ik kerületi országos

Torna és Atletikai Versenyének

rendezésével a Székhelyi Torna-Club bizott meg.

A verseny május 29—30. és 31-én (Pünkösdkor) a sóstói versenypályán fog megtartatni.

Vezérlő Bizottság Elnöke:

Gróf Széchenyi Viktor,

Főispán.

Védnökök:

Dr. Prohászka Ottokár, Dr. Klaucz György, Dr. Saára Gyula, Grünfeld Jakab, Szüts Jenő, Rösenfeld Henrik, Br. dr. Mandorff Géza, Gróf Zichy Rafael, Dr. Horváth Gyula, Csontos Andor, Koller Tivadar, Dr. Nagy Emil, Meszlény Pál, Havranek József, Dr. Pajzs Gyula, Daráczky István, Detrich Zsigmond, Dr. Várady Károly,

Részletes sorrend:

1-ső nap május 29. (szombat.)

Délután fél 3 órakor: Fűlelabda mérkőzés (selejtező.)
Délután fél 5 órakor: Labdarúgó mérkőzés (selejtező.)
(Ugyan-e napon megjelölt helyen és időben.) Birkózás, súlyemelés.

2-ik nap május 20. (vasárnap.)

Délután 8 órakor: Diszkoszvetés (előmérkőzés a helyezésekre.)
— 8 óra 45 perckor: Rudugrás (előmérkőzés a helyezésekre.)
— 9 óra 15 perckor: Tornászati főverseny szabaddaggyakorlatok. — 10 óra 30 perckor: 800 méteres síkfutás (nem budapesti egyesületek részére fenntartva) előfutások.)

Délután 2 órakor: Toldyverseny bugyánnal, (10-os csapatok részére.) — 3 órakor: 100 méteres síkfutás (előfutások.) — 3 óra 30 perckor: Atlétai főverseny a) 200 méteres síkfutás (előfutások), b) gerelyvetés (a helyezésekre), c) távolugrás (a helyezésekre). — 4 óra 30 perckor: Tornászati főverseny a) nyújtó, b) korlát, c) lö előít gyakorlatok. — 5 óra 20 perckor: Minta-csapatok versenye (tagszabaddaggyakorlatok). — 6 óra 10 perckor: 4-szer 100 méteres staféta (előfutások.) 6 óra 20 perckor: Labdarúgó mérkőzés (döntő.)

3-ik nap május 31. (hétfő.)

Délután 7 óra 30 perckor: Atlétikai főverseny. b) gerelyvetés. — 8 óra 30 perckor: Minta-csapatok versenye. — 9 óra 30 perckor: Rudugrás (döntőmérkőzés.)

Délután 1 óra 45 perckor: gyűlökezés a Városbázteren. — 2 óra 15 perckor: Indulás. — 2 óra 45 perckor: Felvonulás. — 3 órakor: Himnusz énekése és zászlók koszorúzása. — 3 óra 10 perckor: Közös szabaddaggyakorlatok zenére. (A szabaddaggyakorlatok előtt esetleg beszéd tartása.) — 3 óra 25 perckor: Minta-csapatok tornája (szabadon választott anyaggal). — 3 óra 40 perckor: 100 méter síkfutás (döntő futam). — 4 órakor: Diszkoszvetés (döntő). — 4 óra 20 perckor: Toldyverseny. — 4 óra 40 perckor: Tornászati főverseny a) nyújtó, b) korlát c) lö szabadon választott gyakorlatok. 5 órakor: Atlétikai főverseny a) 200 méter síkfutás (döntő futam.) 6 óra 10 perckor: Minta-csapatok versenye (tagszabaddaggyakorlatok egy kisorsolt csapat). — 5 óra 30 perckor: 800 méter síkfutás (döntő futam.) Nem budapesti egyesületek részére fenntartva. — 5 óra 45 perckor: 4-szer 100 méteres staféta futás (döntőfutam). — 6 órakor: Fűlelabda mérkőzés (döntő.) Magyarország 1908/1909. évi baj-csapata a fűlelabda játékaiban címert.

Helyárak:

Bérlet a nagy tribünön mind a három napra I—IV. sor 5 kor., IV—VIII. sor 4 kor. 29 én délután a nagy tribün I—IV. sor 1 kor., IV—VIII. sor 80 fill., kis tribünön és padokon 60 fill., állólhely 30 fill. 30-án délelőtt ülőlhely 80 fill., állólhely 30 fill. 30-án délután ülőlhely a nagy tribünön I—IV. sor 2 kor., IV—VIII. sor 1 kor., kis tribünön és padokon 80 fill., állólhely 40 fill. 31-én délután a nagy tribünön I—IV. sor 3 kor., IV—VIII. sor 2 kor., kis tribünön 150 kor., padok 1 kor., állólhely 50 fill.

Bérletjegyek váltatók Schmelter Jákó Nádor-ucái üzletében.

Birkózás vasárnap este 9 órakor a színházban.

Helyárak: földszinti zártszék 1 kor., földszinti páholy 5 kor., I em. páholy 3 kor., másod em. ülőlhely 60 fill., másod em. állólhely 40 fill., karzati ülőlhely 40 fill., karzati állólhely 30 fill., földszinti állólhely 40 fill.

UJDONSÁGOK.

— Személyi hír. Prohászka Ottokár dr. megyéspüspök hosszabb bérrelési utjából holnap tér vissza székvárosába, ahol pünkösdi napján a székesegyházban misét, predikációt mond és kiszolgáltatja a bér-málás szentségét.

— József főherceg és Augustia főhercegnő, mint keresztszülők. Zilahról írják: Török Ferenc és neje Balogh Klára, szilágyvármegyei nagymoni lakosok, az ottani pap tanácsára kérvényt intéztek József főherceghez és Augustia főhercegnőhöz, hogy hathetes Margit nevű leányuknál vállalják el a keresztszülői tisztet. A főhercegi főudvarmesteri hivatal Alcsutól távirati tájékoztatást kért a szilágyzentkirályi körjegyzőtől és a kedvező információ után megérkezett a boldog szülőkhez a távirat, hogy a főhercegi pár elvállalja a tisztet és 100 korona ajándékot küldenek a kis leánynak.

— A kath. sajtónak. Gudenusz Ervin báró lelkiigazgató az alapító tagság első felével 100 koronával belépett a kath. sajtó egyesület alapító tagjainak sorába.

— A pünkösdi tornaverseny programja némi tekintetben változást szenvedett. A szombat délutánra kitűzött versenyt, a különböző előmérkőzéseket még Budapesten megtartják az egyesületek, a többi versenyszámot pedig vasárnap délelőtte tette át a rendezőség.

A felvonulás alkalmával megkoszorúzzák a megjelent egyesületek zászlait. A koszorús lányok: Detrich Mariska (Aba), Eisenbart Annuska, Fleischer Magda, Kamerer Anna, Kálmán Etel, Kálmán Margit, Kenessey Bözsi, Kovács Irén, Pichler Annuska, Pick Jolán, Sárkány Margit, Szaplonczay Annus, Turján Jolán, Veihinger Mariska Vigyázó Mici.

— A helyigazniszter a budapesti községi közigazgatási tanfolyamhoz vizsgáló biztossá dr. Háluffy Dezső árvászeiki elnököt az ez évi vizsgálatokhoz is behívta. A vizsgák június 10 második felében lesznek.

— Kintüntetett cselédek. A földmivelésügyi miniszterium időnként kintüntetésben és jutalomban részesíti az urakhoz hű és szorgalmas cselédek ezáltal mind inkább meg akarja erősíteni az ur és a munkás között levő egyetértést és kölcsönös jó viszonyt, amelyet a szociáldemokrácia már anyira megiasított. A földmivelésügyi miniszter ma küldötte le a főispánhoz a fejérmegyei cselédek részére a kintüntető iratot és a 100 koronás pénzjutalmat. A kintüntetésre felterjesztett cselédek aszerint választotta meg az egyesület, amint legjobban szolgálja a szociális szempontokat. Ebben találjuk magyarázatát, hogy a kintüntetett cselédeknek talán volnának hosszabb idő óta szolgáló cselédek is vármegyénkben. A kintüntetett cselédek a következők:

Dudor József, Vancsai cecei földbirtokosnál 35 éve, Tész Mihály gépész 32 éve szolgált Meszlény Pál földbirtokosnál Velencén, Markus Pál kanász 21 éve szolgálja Falubattyán községet, Pap János béres 32 éve szolgálja Rohrmann Ágoston seregélyesi földbirtokost, Habich István 34 éve szolgálja Szalczgruber József székesfehérvári földmivelést, Ackermann Ferenc arató 32 éve szolgálja özv. Buder Józsefnét. id. Forster József arató 59 éve szolgálja Zichy Nándor graf sárszentmiklósi uradalmát, B. Bognár József arató 32 éve szolgált gróf Zichy Ágoston kálozi uradalmában, Stonó György arató 40 éve dolgozik Győry Teréz grófnő kisparkkái birtokában, Udvardy Ferenc vincerell 31 éve kezeli dr. Ároky Antal szőlőjét. A jutalmakat szép ünnpesség keretében hivatalosan fogják átadni a kintüntetett cselédeknek.

Vizsgákra alkalmas jutalomkönyvek, úgy a Szent István Társulat, mint egyéb kiadásokból óriási választékban kaphatók Klöckner Péter udvari könyveskereskedőnél Székesfehérvárott.

— **Keresztelés.** Krausz Benő póstatakarék-pénztári hivatalnok, budafoki lakos, a múlt hét folyamán az izr. vallásról a róm. kath. egyházba lépett be. A keresztelést Heller Iván esperes, kerületi tanfelügyelő végezte, aki az új hívőt szeretettel üdvözölvén, komoly szavakkal figyelmeztette, hogy legyen valódi katolikus keresztény, aki hite szerint él is.

— **Lelkészválasztás.** Bodmér község ref. gyülekezete Bazsó Lajos szabadszállási segédlelkész választotta meg egyhangulag.

— **A tornaszok mulatsága.** A Székesfehérvári Torna-Club f. évi május hó 31-én pünkösd hétfőn a IX-ik országos tornaverseny alkalmából a Polgári Lövészkörben zártkörű nyári táncvigalmat rendez, mely este 9 órakor kezdődik. Belépő-díj személyenként 1 k. A rendezőség tagjai külön belépődíjat nem fizetnek. Belépőjegyek csakis jelen meghívó felmutatása mellett szolgáltatnak ki s ezen meghívó másra át nem ruházható.

— **Munkásházák a megyében.** Lapunk hasábjain már több alkalommal megemlékeztünk, hogy vármegyénk 5 községében mozgalom indult munkáslakások építésére. A többi községben nem karolták fel ezt a törvényben biztosított nagy szociális jótétet, részint mert nem voltak tisztában mibenlétével, részint pedig mert a községek ezzel együtt nem akartak magukra venni újabb „terhet.“ Az említett öt község munkáslakásainak ügye már biztosítottan látszik. Itt azonban újra egy kis nehézség állott elő. Az államépítészeti hivatal elkészítette a terveket, a költségvetést és kitűnt, hogy ezek a lakások sokkal költségesebbek, mint gondolták. Egy-egy munkáslakás felépítése 2400—2600 koronát emésztene fel, így a tervezett 208 munkáslakásra kilátásba helyezett 250000 korona kölcsön kevésnek bizonyul. Legálább 500000 korona kölcsönre volna szükség, hogy az építkezési terveket foganatosítani lehessen.

Ezekkel a tervekkel azután lényegesen megnevezte a munkáslakások építésének ügye. A múlt szombaton ülés volt a megyeházán Koller Tivadar országgyűlési képviselő elnöklété alatt, amelyen a kiküldött bizottság mérlegelte az esélyeket. Az ülésen megjelent Keller Gyula miniszteri kiküldött is, aki a munkásházák építésével országszerte foglalkozik a miniszter megbízásából. Keller Gyula megadta a szükséges felvilágosítást és ezzel lényegesen megkönnyítette és elősegítette a megyénkben építendő munkásházák ügyét. A munkásházák felépítése, ha a munkás is segítkezik a munkában, lényegesen kevesebbe kerül. Maklón pl. átlag egy munkáslakás felépítése 1200 korona összegből kikerült. Ismerve a fejérmegyei viszonyokat, azt állíthatja, hogy 1400—500 koronából alkalmas munkás lakást lehet építeni, az így felépített háza pedig évenként legfeljebb 60 koronát kell fizetnie a munkásnak amortizációs kölcsön útján.

A bizottság végül abban állapodott meg, hogy a miniszteri kiküldött felvilágosítása szerint intenzíven kezébe veszi a munkáslakások megépítését. Erre még különben visszatérünk.

— **Műkedvelői színelőadás.** Kétúton sikerült műkedvelői színelőadás volt f. hó 23-án Ó-Barokon a nemrég épült kápolna javára. Lampérth Géza „Vér Judit rózsája“ című darabját adták elő oly sikerrel, hogy a jelenvölt előkelő közönség élvezettel hallgatta. Főszereplők voltak: Békássy Gyöngyi, Riffer Editke, Szalay nevelő, Becsák és Cseresznyák tanítók stb. A darab megtanításában, előadásában a legnagyobb érdem Békássy Elemérnéé, ki fáradhatlan buzgósággal működött, hogy az előadás sikerüljön.

— **Keresztényszociálisták mulatsága.** A székesfehérvári keresztény szociális építő munkások szakszervezete május 30-án a kath. legényegyesület helyiségében könyvtára javára zártkörű táncvigalmat rendez.

— **Mozgófényképszínház.** Olvasóinknak szíves figyelmébe ajánljuk a Vásártéren levő bioscopot, melynek új pünkösdű műsora a következő: szenzációs számokat tartalmazza: Női sofförök. Egy derék férfi. Pali nem szereti a rendőrt. Parasztvidéki, szindarab a Pireneus vidékéről, a párisi vaudeville színház művészei által előadva. Feminista álom. Különféle nevezetek táncai. Med-

veadászat Amerikában. Különösen érdekes lesz a 400 méter hosszú, fenomínális színes látványosság. „Az égiek meseje.“ Ar előadás kezdete este 9 órakor.

— **Betörés.** A múlt éjszaka városunkban két betörés is történt. Löwy Gyula lisztkereskedő és Ganz Ignác kötelestulát szemelték ki a betörők pénzéhségük kielégítésére. A lisztkereskedésből 10 korona értékű bélyeget és 100 darab szivart vittek magukkal. A Wertheim-székény erős závarán azonban megakadt minden igyekeztük. A kötelestulátban semmi elvinnivalóra sem bukkantak. A rendőrség szivós nyomást indított a betörők kézrekerítésére.

— **Öngyilkos kovácsmester.** Megdöbbentően szomorú háterű az az öngyilkosság, amelyet városunknak egyik szorgalmas s közbecsülésben álló polgára, Szakács Károly kovácsmester követett el ma a hajnali órákban. Felesége ezeltől 2 éve halt meg s így teljesen az apára maradt a nagy család nevelésének gondja is. Ez a sokfelé megosztott gond aztán kimerítette erejét. Fogalmas és jó hírnevűnek örvendő üzletét elhanyagolta s mindinkább az ivásnak adta magát. Ehhez járult azután, hogy nagyobb leányai akik nélkülöztek a szerető anyának jótékony nevelését, állítólag letértek az erkölcsi és az abban rejlő becsület utjáról. Az apa szívét ennek látára keserűség és aggodalom fogta el. Az utóbbi időben elvesztette lelkének egyensúlyát, ingerült, sőt valóságos dühöngő lett. Gyermekei, akik előtt az utóbbi időben egyszer már említette az öngyilkosságot, riadva menekültek előle, mert azt hitték, hogy az ő életük is könnyen áldozatul eshetik apjuk dühének. A gyermekek, hogy biztonságban érezzék magukat nagyanyjukhoz költöztek. Az apa azonban, aki szomorúan látta gyermekeinek idegenkedését, találkozni kívánt gyermekeivel s kihívta őket a szülőbe. A gyermekek sejtjén a bekövetkezendő eseményeket, megtagadták apjuk utolsó kérését. A szerencsétlen ember még saját gyermekeitől is elhagyva nagy lelki szenvedés árán vált meg az élettől. Az öngyilkosságot ma reggel fél 5 órakor hajtotta végre Vásártér 18 sz. alatt levő házában. A jelentés vétele után Liszt Ferenc rendőrbiztos Molnár József. ker. orvossal jelent meg a helyszínén, ahol a szerencsétlen embert nagy vértocsában holtan találták. A golyó, melyet 9 mm. forgópisztolyból röpített agyának, rögtön halált okozott. Holttestét a hullaházba szállították.

— **Borozás közben.** Horváth István és Kántor Ferenc lovasberényi lakosok a 24-én tartott vásár után belétek a korcsmába. Kántor Ferenc a borozás közben alaposan elázott s így történt, hogy Horváth István, aki különben csalfa szándékainak keresztülvételére itatta le Kántort, kivette a Kántor zsebében levő 440 koronát tartalmazó pénzerszényt. A súlyos lopásra szerencsére Kántor kijönadozott s nyakon csípte a tolvajt. Az ügy törvényre kerül.

— **Közgyűlés a városnál.** A mai közgyűlés szavazást rejtjén méhében, a bizottsági tagok óriási számban jelentek meg. A legközelebbi közgyűlés jun. 24-én lesz. Legelőször a választások intézte el a közgyűlés. A közigazgatási bizottságba az elhunyt id. Almássy Ferenc helyébe Liszt Ferencet választotta meg a közgyűlés 54 szavazattal, Boross Sándor 40 szavazatot kapott. A központi választmányba Kovács Ferencet választották meg 78 szavazattal Miklós Géza 12 szavazatot kapott.

A kertész állásra a jelölt bizottság két pályázót jelölt az öt pályázó közül, a kiknek megfelelő képesítésük volt: Szász Artúr és Zavaros Nándor. A biz. tagok Zavaros nevének említésekor zajos eljenzésben törtek ki s mivel szavazást nem kívántak, a főispán Zavaros Nándort egyhangulag megválasztott városi kertésznek jelentette ki.

Mészöly József dr. a fölépelt erős kanyaró járvány miatt szólal fel s követeli az iskolák bezárását. Saára Gyula dr. válaszalvára a felszólalásra kijelenti, hogy a tiszti főorvos véleménye alapján nem záratta be az iskolákat. Holnap azonban összehívhatja a közegészségügyi bizottságot s annak a véleménye alapján intézkedni fog.

Lapunk zártakor a közgyűlés még folyik.

— **Minden azenny azonnal oltávoltható, ha a „Szarvas“ jegyű „Schicht“ szappant használjuk.** Oldóképessége különös és a fehérnemű tisztítja, a nélkül, hogy fonátatát megtámadná. Tisztelegéért 25.000 koronával szavatolunk. Ügyeljünk a „Schicht“ névre és a „Szarvas“ jegyre!

Varga Elemér okl. építész-mérnök műszaki irodáját Vörösmarty-tér 10. sz. I. em. helyezte át.

— **Gyanús ember.** Bognár István rovottmultu urhidai lakoshoz véletlenül betévedt a csendőrorjárat. A látogatás eredményteljesen végződött, különböző s nagyobb mennyiségű bűrt találtak nála. Az a gyanú, hogy Bognár a talált tárgyakat ferde úton szerezte. A nyomozás ezirányban fővább folyik.

— **Körözések.** Trodler Márton 10 éves, közep terméti kékszemű móri illetőségű fiú május hó 11-én szülei lakásáról eltűnt s azóta nem került meg. Beszél magyarul és németül. Körözését elrendelte a főszolgabíró.

Ugyancsak Móról tűnt el Hezl József 15 éves közepterméti, kékszemű fiú. Országszerte körözik.

Esküdtszéki tárgyalások.

V. VI. VII. nap.

Gyilkos cigányok.

A rétszilasi gyilkosság ügyét tárgyalja még mindig az esküdtbíróóság. A tárgyalás befejezését az ellentmondó és csűrő-csavaró tanuvalomások egyre hátráltatják. A vádló és védőknek az esküdték elé terjesztett 12 kérdésre is alapos és hosszadalmas megvitatás tárgya.

A tanukihallgatások kedden végetértek. A vallomások alatt persze derűs jelenetek élénkítették a tárgyalás menetét. Az egyik tanu mint bejón a terembe, először az esküdték, azután ügyész, védő, orvosszakértők előtt áll meg, azután börtönőri közbelépésre végre megtalálja helyét a bírák előtt, de háttal fordulva hozzájuk.

A vádlót pedig akinek fejére súlyos dolgot mond a tanu vallomása, egyre erősítgeti:

— Ne tessék hínni neki, tekintetes, nagyságos törvénszék, egy csirkéért tetagadja az égről a szép csillagokat is.

Szerdán a megállapított kérdéseket terjesztették az esküdték elé, majd Hajtsék Gyula dr. ügyész elmondotta vádbeszédjét. A tanuvalomásokból megállapította a vádlottak bűnösségét és szándékos emberölés büntetésében kéri bűnösöknek kimondani.

Nagy Ignác, Kovács József védője erős logikával fejtegeti, hogy a vád tárgyává tett cselekmény a tanuvalomásokból nem állapítható meg tisztán. A cigányok vallomása ingadozó és megbízhatatlan, sőt ellenkező az orvosi véleményekkel is.

Dr. Holló Oszkár, Kovács Ferenc védője gondosan megkoncipiált védelemben ugyanazon okokra támaszkodva kéri védenének felmentését.

Dr. Vajda Kálmán, Lázár Annát veszi védelmébe, akiről csak egy tanu állítja, hogy része volt a verekezésben.

A perbeszédék elhangzása után az esküdték tanácskozássra vvtultak vissza.

Ítélet kihirdetésre ma d. e. került a sor. Az esküdték marasztaló verdiktje alapján az esküdtibíróóság Kovács Józsefet 10 évi, Kovács Ferencet négy évi fegyházra, Lázár Annát pedig négy hónapi fegyházra ítélte.

Válasz.

Ilyen címen a Fejérmegyei Naplóban szombaton cikkét tettünk közzé. — Sok egyebek mellett sajnálatl konstatáltuk, hogy a magyarországi sajtó nem tud és nem akar tárgyilagosan itelni különösen akkor, ha katolikus dolgokról van szó. — Ugyanezen értelemben nyilatkoztunk az Ujlap hasábjain is vonatkozóssal a Székesfehérvári és Vidékének multkor megjelent

népszövetséggyalázó cikkére. Az ismeretlen író még mindig előnyösnek tartja a háttér csendes homályában való meghuzódást, mert név nélkül iparkodik válaszolni mult-kori cikkünkre. Igaz, hogy a titokban bujkálás neki jelentékenyen könnyebb, mint az 1300 tagból álló fejevári népszövetségnek. Szívesen tudomásul vesszük, hogy gyűlölködő kirohanása védelmére semmit se tud felhozni, sőt valószínűleg sajnálja, amit cselekedett.

Népszövetségellenes meggyőződését azal igazolja, hogy a Népszövetség felekezé-tilag tagolja szét a magyarságot és békétlenséget okoz.

Ellenkező véleményét tiszteletben tartjuk, de nem hallgathatjuk el, hogy az okadatolást fölötte gyengének találjuk. — Azzal ugyanis, hogy országunkban különböző felekezetek tényleg léteznek, meg kell barátkoznunk. Viszont azonban nem látjuk, hogyan differenciáljuk mi még jobban felekezetek szerint országunk népet, ha a széthullott katolikus tömegeket különösen gazdasági program alapján egy testté iparkodunk összefűzni?

Igazán hálások volnánk, ha a névtelen cikkíró megjelölné nekünk a községeket, ahol a Népszövetség felekezeti villongást idézett elő. Mi ugyanis, akik a megye községeit lehetőleg személyesen járjuk be és így igazán nem madártávlatból vizsgáljuk megyénk életét, — mozgalmunk ilyen eredményét még nem tudtuk felfedezni.

Hangsúlyozzuk újra, hogy az újsá-írásához tintán, tollon, papiroson és egy jó adag katolikus-ellenes — tehát felekezeti — elfoglaltságon kívül sok más is szükséges; a szociális problémákhoz való hozzászóláshoz pedig mindezeket kívül nem kevés szociális tudás is kell.

Ezzel a névtelen cikkíró urat — gondolom — elintéztük.

Ugyancsak nagy sajnálattal kell még valamit megjegyeznünk. Egyik-másik helyi újságnak sikerült a helyi sajtóban bennünket úgynevezett *vogel frei*-nek nyilvánítani. Igazán vicinális felfogással dörögnek le bennünket, nemcsak lapunkat, hanem „*készítőit*” is, mint a Székesfehérvár és Vidéke szerkesztője tagadhatatlan szellemességgel magát kifejezte. Jóakaratot és elismerést nem lehet követelni, *tárgyilagosságot* igen. Mi nem hivatkozunk diplomákra és tudásra, bár azok iróasztalunkban vannak, emennek pedig talán sikerült a nagy nyilvánosság előtt is jeleit adnunk, de hivatkozunk becsületos jószándékainkra és immár tíz éves szépirodalmi, tudományos és újságírói működésünkre, amely a mi szerkesztőségünknek *legalább* is olyan széles, és *legalább* is olyan szilárd alapot ad, mint aminő van a helyi sajtó *bármelyik* szerkesztőségének. — Szívesen elhiszük, hogy a Székesfehérvár és Vidéke szerkesztője szintén ilyen széles és erős újságírói alapokon áll, vagy tudományos készütsége talán nagyobb is, mint a miénk, de azért a magunk részére egy kis tárgyilagosságot is követelünk tőle. Sőt kérünk is valamit. Azt, hogy óriási tudásával és tekintélyével, ha nyom is bennünket, *legalább* ne nyomjon — agyon!

Bilka Ferenc,
titkár,
szerkesztő.

Dr. Vass József,
tanár,
szerkesztő.

Tisztasága **30.000** koronával szavatoltatik.

A konyhában és házban

mindent, ami egyáltalában mosható és tisztítható, csakis

Schicht szárvaszappannal

tisztítunk. Ez szappan átvizsgálva át folytatott behatás és lelkiismeretes tanulmányozásnak eredménye. Mosóereje rendkívül, szavatolt tisztaság és ment minden káros keveréktől. Gond nélkül használható tehát minden tisztítási célra, még ott is, hol közönséges szappan felmondja a szolgálatot vagy különös gondossággal szükséges tisztítani.

Üzletáthelyezés és nagyobbítás!

Van szerencsém a n. é. helybeli és vidéki közönség b. tudomására hozni, hogy

kárpitos és díszítő üzletemet

a megyeházba (Simor-u. 20 volt közöskonyha helyiség) helyeztem át. — Minden e szakmába vágó munkát elvállalok és főtörekvésem az leendő, — hogy nagybecsült megrendelőimet lelkiismeretesen, teljes tudással és igaz szakértelemmel szolgálja ki. Szavatolok róla, hogy munkáim úgy szépség, mint tartósság tekintetében a legmagasabb igényeknek megfelelnek és minden versenyen felül állanak. Az ágyá alakítható szabadalmazott és ezüst éremmel kitüntetett „Vida” karosszékeimből melyek az ilyenmű cikkék között az egész kontinensen a legtekintetesebbek, állandó raktárt tartok és már 70 koronától kezdve kaphatók; selyem, vagy szőnyegszövetből is csak 85—90 korona.

A n. é. közönség szives pártfogását kérve vagyok kiváló tisztelettel

Vida Elek.

Nagyméltóságú.

Zichy János gróf

szülészete elad

ugy nagyban, mint zárt palackokban saját főzésű valódi ó törkölypálínkát 2:10 K, új törkölypálínkát 1:90 K, cognacot 5 K árban literenként, palackkal együtt.

Csomagolás önköltségen számitatik. — Szállítás utánvétellel történik. Megrendelések

Uradalmi intézőség Tács

(Fejérm.) címre kéretnek.

Ujabb rendszerű kocsik!

HIRTLING PAL

KOCSIGYÁRTÓ

Üzlet: **Székesfehérvár** Raktár: **Simor-utca 35**
Tolnai-utca 16.

Raktáron tartok minden fajtájú kész ruganyos kocsit, kész korbákat, kerekeket és a hozzá tartozó farészeket.

A n. é. közönség b. figyelmébe ajánlom kocsifényező és nyerges műhelyemet. —

A kocsigyártáshoz tartozó összes javításokat jutányosan s gyorsan eszközölöm.

ZILZER MANÓ

férfi-, fiu- és gyermekruha raktára

Székesfehérvár, Szögyény-Marich-utca.

Állandóan nagy raktáron mindenféle

férfi-, fiu- és gyermekruhák

ugyszintén

papi öltönyök,
Ferenc József-kabát,
köpenyek (havelok)
bőr kabátok, utazó bundák,
raglán-felöltők, kabátok.